

SZAKMAI BESZÁMOLÓ

a Rippl-Rónai Múzeum „Az illusztrációk aranykora 2. – Gerinces állatok ábrázolásai című időszak, vándoroltatható kiállítás megvalósítása” című pályázatához

Pályázati azonosító: 209106/00049

A Nemzeti Kulturális Alaphoz 2022. április 19-én benyújtott *„Időszakos és kisebb állandó kiállítások, valamint a hozzájuk kapcsolódó katalógus kiadása, az adott kiállításhoz kapcsolódó digitális ismeretátadási tartalmak létrehozása”* támogatási célra kiírt pályázaton a kaposvári Rippl-Rónai Múzeum 1.300.000 Ft támogatásban részesült. A kiállítás megvalósításának teljes költsége 1.650.000 Ft, amelyet az intézmény saját, szakmai forrásból egészített ki.

A pályázati forrásból *„Az illusztrációk aranykora – Gerinces állatok ábrázolásai”* című időszak, vándoroltatható kiállítást valósítottuk meg, amely 2022. szeptember 29-én került megnyitásra a Rippl-Rónai Múzeum kiállítóhelyének számító Fekete István Látogatóközpontban.

A kiállítás célja és tematikája

„Az illusztrációk aranykora 2. - Gerinces állatok ábrázolásai” című időszak kiállítás egy két részből álló kiállítássorozat második része, amelyek újkori, művészi szintű természettudományos ábrázolásoknak állítanak emléket. A színes illusztrációkat felvonultató információs táblák mellett múzeumunk Könyvgyűjteményének értékes kincseit és Gerinces Gyűjteményünk különleges preparátumait, modelljeit helyeztük el a kiállítóterben. Az interaktivitás jegyében egy alkotósarkot is kialakítottunk, ahol a látogatók megismerkedhetnek az alkotás folyamatával, napjaink neves, hazai természetfestőivel, és kipróbálhatják magukat illusztrátorként. A kiállítás jellege olyan, hogy az első résszel együttesen, vagy külön-külön is vándoroltatható.

A kiállítás megvalósítása során elvégzett feladatok

A kiállítás megvalósítása során jelentkező részfeladatok összefoglalása:

- az információs táblák képi és szöveges anyagának összeállítása, lektorálása;
- a táblákon nem szereplő anyagokból kisfilm készítése;
- tőkés réce preparátumról fázisképek készítése (Kókay Szabolcs);
- grafikai felületek szerkesztése és nyomtatása;
- könyvek, preparátumok és modellek válogatása, tisztítása, restaurálása;
- preparátumok fotózása;
- kiállításvezető füzet összeállítása és nyomtatása;
- a kiállítóter korábbi kiállítás bontása utáni előkészítése;

- paraván készítése;
- kiállítás rendezés, grafikai elemek installálása;
- alkotósarok kialakítása beltéren és kültéren;
- a „Természetábrázolás első kézből” című előadás összeállítása a kiállításmegnyitóra (Kóczy Szabolcs);
- a kiállításmegnyitó lebonyolítása;
- a kiállításhoz kapcsolódó múzeumpedagógiai foglalkozás tematikájának kidolgozása;
- a kiállítás népszerűsítése, látogatói visszajelzések értékelése.

A kiállítás megvalósításának részletei, a beszerzett eszközök, anyagok bemutatása, kiválasztásuk indoklása

A kiállítást a Fekete István Látogatóközpont időszakos kiállítótérként szolgáló előadótermében valósítottuk meg, a kiállítássorozat első részéhez illeszkedő módon (1. ábra). Az összegyűjtött információ és képi anyagot 9 db 120x120 cm-es habosított műanyag tábla mellett kisebb, javarészt A3-as, táblákon helyeztük el, a kiállítás első részének arculatát követve (2. ábra).

A pályázat tématervében szereplő műtárgyak listája a kiállításrendezés során esztétikai szempontokat, és a kiállítótérben való elhelyezés lehetőségeit figyelembe véve az alábbiak szerint módosult:

A bemutatott könyvek listája:

Megnevezés	Azonosító
Bertuch, F. I.: Novus orbis pictus juventuti instituendae et oblectandae (Természet történelmi képek könyve..., Ford.: Márton József) (1806)	K_1688
Brehm A.: Az állatok világa 6. kötet (1998)	4964/6
Chernelházi Chernel István: Magyarország madarai különös tekintettel gazdasági jelentőségökre. 2/2. kötet (Bp. 1899)	12828/3
Frivaldszky Imre: Jellemző adatok Magyarország faunájához (1865-ös reprintje Bp. 2014)	22107
Hermann Ottó: Petényi J. S. a magyar tudományos madártan megalapítója 1799-1855. Életrajz (Bp. 1891)	4374
Petit Buffon Illustré I. - Histoire naturelle... (1841)	K_6305/1

A bemutatott gerinces állatok preparátumainak és gipszmodelljeinek listája:

Megnevezés	Leltári szám
Sárgahasú unka (<i>Bombina variegata</i>)	97.10.1.
Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>)	2001.15.1.

Gyepi béka (<i>Rana temporaria</i>)	99.17.1.
Mocsári béka (<i>Rana arvalis</i>) hím	06.23.1.
Mocsári béka (<i>Rana arvalis</i>) nőstény	06.24.1.
Zöld levelibéka (<i>Hyla arborea</i>)	2000.14.1.
Foltos szalamandra (<i>Salamandra salamandra</i>)	98.7.1.
Fürge gyík (<i>Lacerta agilis</i>) hím	05.23.1.
Fürge gyík (<i>Lacerta agilis</i>), nőstény	06.26.1.
Kaszpi haragossikló (<i>Dolichophis caspius</i>)	99.7.1.
Vörösbecg (<i>Erithacus rubecula</i>)	2015.93.1.
Jégmadár (<i>Alcedo atthis</i>)	2015.65.1.
Őszapó (<i>Aegithalos caudatus</i>)	94.5.1
Gyurgyalag (<i>Merops apiaster</i>)	2011.17.1.
Barázdabillegető (<i>Motacilla alba</i>)	2015.45.1.
Nagy fakopáncs (<i>Dendrocopus major</i>)	2015.76.1.
Fekete harkály (<i>Picus maritimus</i>)	94.10.1.
Réti fülesbagoly (<i>Asio flammeus</i>)	2015.114.1.
Vándorsólyom (<i>Falco peregrinus</i>)	2015.113.1
Himalájai fényfácán (<i>Lophophorus impejanus</i>)	2022.3.1
Havasi hófajd (<i>Lagopus muta</i>)	2016.10.1
Kék vércse (<i>Falco vespertinus</i>) hím	2011.09.1.
Kék vércse (<i>Falco vespertinus</i>) tojó	2009.10.1.
Tőkés réce (<i>Anas platyrhynchos</i>)	93.135.1.
Vadmacska (<i>Felis sylvestris</i>)	2010.106.1
Aranysakál (<i>Canis aureus</i>)	2008.2.1.
Eurázsiai menyét (<i>Mustela nivalis</i>)	2010.97.1.
Közönséges görény (<i>Mustela putorius</i>)	2010.98.01.

A bemutatott tárgyakat saját vitrinekben úgy helyeztük el, hogy az időrendben haladó információs táblákhoz a lehető legjobban illeszkedjenek, a táblák sorába dinamikát vigyenek (3. ábra). Ezt a célt hivatott kielégíteni, és a helyszín korlátozott méretét ellensúlyozni, a tématermben még nem szereplő paraván is a kiállítás indításánál (4. ábra). A kiállítás rendezése során törekedtünk arra, hogy az eredeti könyvekben szereplő illusztrációk mellett helyezzük el a gerinces állatok preparátumait.

A kiállításához A5-ös méretű, 16 oldalból álló, családoknak szóló kiállításvezetőt állítottunk össze, amely a tabló ismertanyagának rövid összefoglalója mellett a gyerekeket

játékos feladatokkal vezeti végig a gerinces állatokról készült ábrázolások világában. A füzet, és az általa szerzett élmények emlékként hazavihetők. A vezetőfüzet egy példányát a támogatói okiratban elvárt módon postáztuk.

A kiállítás lezárásaként interaktív alkotósarkot alakítottunk ki a kiállítóterben, annak érdekében, hogy a látogatóink kiállításban eltöltött idejét megnöveljük (5. ábra). Az itt szereplő információs táblán az illusztrációk aranykorából visszacsatoltunk a jelenbe, és bemutattuk napjaink néhány hazai természetfestőjének munkásságát, és betekintést adtunk az alkotási folyamatba. Szimbolikusan a nádas rejtekébe elvonulva Kókay Szabolcs fázisképei alapján saját alkotást lehet készíteni egy tőkés réce preparátumról (6. ábra). A nádas hangulatot a tématermben szereplő tervekhez képest praktikussági és esztétikai szempontokat figyelembe véve festés helyett nádszövet és szárított vízinövények (nád, keskenylevelű gyékény) felhasználásával teremtettük meg. Az alkotáshoz festőállványt, rajztáblát, széket, rajzlapot és esztétikus tárolódobozokban többféle rajzeszközt helyeztünk el. Az itt készült alkotását a látogató hazaviheti, de a kiállítóterben elhelyezett parafa táblán is elhelyezheti. A kiállításához kapcsolódóan annyi jó minőségű rajzeszközt (rajzlapok, színes és grafitceruzák, pasztellkréták, akvarell ceruzák, radírok, hegyező) szereztünk be, ami a kiállítás teljes tervezett időtartama alatt vélhetően kitart, és a kapcsolódó múzeumpedagógiai foglalkozások eszközigényeit is kielégíti. A többféle technika és a sokféle szín felkínálása a gyermekek alkotás és kísérletezés iránti kíváncsiságát ébresztheti fel.

Az alkotósarkot egy nagyméretű paraván határolja, amelyen egy olyan nyomatot helyeztünk el, ahol Herman Ottót halászati tanulmányútján, alkotás közben, saját, nádist ábrázoló grafikája elé montázsolva láthatjuk. A paraván képi világának összeállítása számítógépes technika által praktikusabbnak bizonyult, mint a tématermben szereplő festéssel. A paraván ezen oldala fotópontként is szolgál, alkotás után a látogató készíthet egy közös fotót Herman Ottóval (7. ábra).

Figyelemfelkeltés céljából a látogatóközpont teraszán, rossz idő esetén a fogadóterében, egy az alkotósarokhoz hasonló helyszínt rendeztünk be rajzeszközökkel. Egy festőállvány, székek távolról is kíváncsiságot ébreszt, a rajta elhelyezett tábla pedig a kiállítás megtekintésére, vagy alkotásra hív (8. ábra).

A kiállítás egyik fontos üzenete, hogy a bemutatott ábrázolásmód ma is él. Ennek jegyében kértük Kókay Szabolcs, neves hazai természetfestőnk közreműködését a kiállítás megvalósítása során, aki a 2022. szeptember 29-én lezajlott kiállítás megnyitó alkalmával alkotói tapasztalatairól színes, kedvcsináló előadást is tartott, „Természetábrázolás első kézből” címmel (9-10. ábra).

A kiállításához múzeumpedagógiai foglalkozás készült „*A természet szín-játéka*” címmel, amely arra helyezi a hangsúlyt, hogyan, és milyen céllal jelennek meg a színek az élővilágban. A foglalkozás során felvonultatott színes példák kapcsolódnak a kiállítás bemutatott anyagához, és a színekkel, technikákkal játszva ébreszti fel a gyerekek kíváncsiságát a megfigyelés, alkotásban való elmélyülés iránt.

A kiállítás ideje alatt folyamatosan, még jelenleg is zajló feladat a kiállítás és a hozzá kapcsolódó múzeumpedagógiai foglalkozás népszerűsítése célzott játékok, felhívások által, a

kiállítás beépítése a látogatóközpont programjaiba (pl. rendezvények, születésnapis zsúrok, nyári táborok, tárlatvezetések), és a látogatói visszajelzések, vélemények összegyűjtése, hogy a tapasztalatokat átadva vándoroltathassuk tovább.

A kiállítás megvalósításának szakmai vonatkozásai, tapasztalatai, a megvalósítás eredményességének értékelése

A kiállítás megvalósítása során a tématervben kitűzött szakmai célokat maximálisan szem előtt tartottuk: a kiállítássorozat első részéhez illeszkedő, gyűjteményünk különleges darabjait bemutató, interaktív, vándoroltatásra alkalmas időszaki kiállítás készült. A tématervben szereplő terveinket a megvalósítás munkafolyamatai során praktikussági és esztétikai szempontok, valamint külső tényezők néhány esetben felülírták, de a szakmai szempontok egyetlen esetben sem sérültek.

A legfontosabb kiállítást érintő változás, hogy 2022. október 15-től a fenntartó utasítására a Fekete István Látogatóközpont átmenetileg, vélhetően a fűtési szezon végéig, 2023 tavaszáig zárva tart. Mivel a kiállítás gyakorlatilag nem látogatható, ezért tervezett időtartamának meghosszabbítása mellett döntöttünk: 2023. szeptemberéig kívánjuk a kiállítást meghosszabbítani.

A kiállításmegnyitót követő lezárás miatt a kiállítás 2 hétig volt látogatható. Ezen időszak látogatottsági adataiból (811 fő) a kiállításra vonatkozóan nem tudunk messzemenő következtetéseket levonni. Látogatókkal folytatott beszélgetések, helyszíni reakciók személyes tapasztalatai vannak, amelyek egyértelműen pozitívak (11. ábra). Az interaktív alkotósarok és a kiállításvezető nagyban megnövelte a látogatói élményt. Látogatóink a szokásosnál több időt töltöttek el a kiállítótérben, jó hangulatban, számos alkotás született. A kiállítás eredményességét a várhatóan tavaszi nyitás után tudjuk jobban mérni, értékelni.

A kiállításmegnyitó saját honlapon, közösségi oldalainkon történő beharangozását követően a látogatóközpont bezárása miatt jobbnak láttuk, ha az intenzív népszerűsítést a tavaszi nyitást követően valósítjuk meg. Facebook- és rádióhirdetésekkel, több fordulóból álló nyereményjátékkal készülünk. Ekkor kerül sor a kapcsolódó múzeumpedagógiai foglalkozás bevezetésére, és a kiállítás programjainkba történő beépítésére. Jelenleg kültéri programokat, szakvezetési túrákat szervezünk, ahol direkt módon tartjuk a kapcsolatot a látogatókkal és invitáljuk őket a tavaszi visszatérésre, a kiállítás megtekintésére.

Az eddigi digitális tartalmak linkjei (Facebook és Instagram-tartalmak nélkül):

A kiállításmegnyitó beharangozása:

<http://smmi.hu/hirek/kiallitas-megnyito-1.html>

<http://smmi.hu/hirek/kiallitasmegnyito-2.html>

<https://www.sonline.hu/helyi-kozelet/2022/09/gerinces-allatok-abrazolasai-kiallitas-kaposvaron>

Hír a kiállításmegnyitóról, galériával:

<http://smmi.hu/hirek/az-illusztraciok-aranykora-2-megnyito.html>

A kiállításról a Somogy Tv Mottó című kulturális magazinműsorában:

<https://www.youtube.com/watch?v=kkHzkdOy-5o>

A kiállítás készítéséről interjú készült, amely alapján egy újságcikk készítése van jelenleg is folyamatban.

2023 szeptemberét követően a kiállítást más intézménybe kívánjuk vándoroltatni. A Nagyatádi Városi Múzeum munkatársai már jelezték kölcsönvételi szándékukat, de a megvalósítás részleteit a tavaszi nyitást követően tudjuk majd kidolgozni, az intézménylezárások okozta bizonytalan helyzet miatt. További vándoroltatási lehetőségek felkutatását is ekkortól tervezzük.

Kaposvár, 2022. november 23.

Nemesné Sovány Krisztina
kiállítóhelyi koordinátor

Mellékletek

1. ábra: A kiállítótér elrendezése

2. ábra: Az információs táblák arculata

3. ábra: A bemutatott tárgyak elrendezése

7. ábra: Herman Ottót ábrázoló fotópont

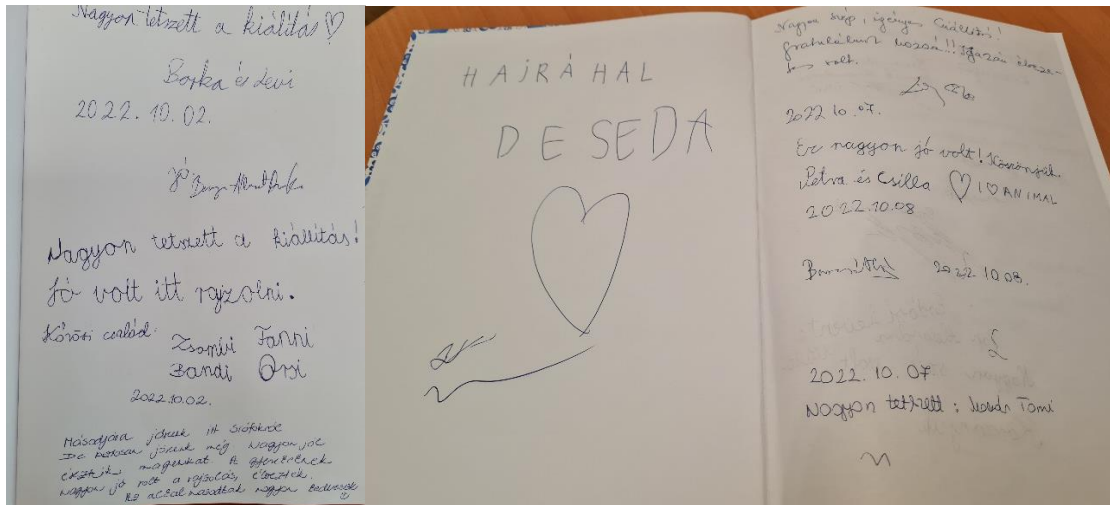
8. ábra: Kultéri alkotósarok

9. ábra: A kiállítás megnyitója 2022. szeptember 29-én

10. ábra: Kókay Szabolcs előadása a kiállítás megnyitón „Természetábrázolás első kézből” címmel

11. ábra: Látogatói visszajelzések a vendégkönyvben